

Rudi Šeligo:

POKLICI ČAKAJO

5. Čudna ura

V visoki in podolgovati dvorani je visoko zgoraj velikanska ura. Dvorana je tako velika in obsežna, da se zdijo naprave, stroji, trakovi, ki tečejo, drobna delovna mesta, montažne mizice, v razne barve oblečeni ljudje in celo kakšni nenadni odbleski kovine ali celo pogostno brnenje čebelice pri justiranju zvonca — da se zdijo neznatni in stisnjeni ob tla kot kakšne žuželke. Nad vsemi je prostor zraka kot kakšna manjša atmosfera, osvetljena z neonsko svetlobo iz domala nevidnih virov. Na vrhu atmosfere je prosojna poloblasta streha kot kupola, da tudi skozenjo prihaja nekakšna siva svetloba, ki se potem navzdol zliva v spodnjo, bolj prodirno in delovno, dokler se ne potopi v nji skoraj brez sive sledi. V atmosferi visoko gori v zračnem prelivanju obeh svetlob lebdi velikanska rumena ura. Zelo enakomerno, zelo zlagoma, komaj vidno se suče okrog svoje navpične osi proti levi in potem proti desni, vendar samo za nekaj malih stopinj, tako da je očem, ki potekajo po dolžini dvorane ne glede na to, na katerem koncu so postavljene, zmeraj vidna rumena ploskev, ki je v zvezi z nekakšnim čudnim, motnim časom, ki ga meri en sam črn kazalec. Tudi obroč je rumen, obe rumeni krožnici, obrnjeni proti vzhodnim in zahodnim vratom, pa kažeta enako velik ali majhen čas.

S Tilko je zdaj velikansko drugače. Nima rjavega krilca iz teksona. Kolena se ne bleščijo v motni zrak, čeprav zelo sedi. Lasje so daljši in mogoče bolj mastni, kot da so prej šli skozi takšno valjčasto prešo, so lepljivi, stisnjeni, in nobenega pramena ni, da bi ga kakšna poševna sila privlačila v kakšno svojo smer. Vse gre sesuto navzdol, v nekakšno vijoličasto haljo in malo sesedeni prsni koš, ki plitvo diha.

Na mali podlogi, ki samo z rahlim potegljajem levice steče proti naročju, je pri desni roki slonokoščeno telo slušalke IKI 32. Ne leži niti počez čez ploščo, kaj šele postrani. Podloga malo vibrira, ko so v zraku zelo prve stotinke minute in ko je slušalka še zmeraj tam položena po dolgem vzporedno z robom pravokotne plošče. Zraven sta še zmeraj oba bleščeča se vložka, gornji in spodnji, telefonski in mikrofonski. Kot iz ploščic bleščečih, ni nobenega prahu, nobene takšne prevleke čez, ki bi potem delala predložene reči in sestavne dele, kot da bi bili stari ali že dolgo tako predloženi. Vse je očitno naglo, čeprav se vse in trak na levi pomika navidez zlagoma in grozljivo enakomerno in zanesljivo. In zraven sta še posebej obe školjki, telefonska, ki ima na dnu grozd luknjic, in mikrofonska, ki ima zareze na oboju, dno pa je iz celega. Ni nič prahu. Nobenih smeti. Skoraj laboratorijsko čisto. Kovinske luknjice v kovinskem vložku so črne. Zdaj je trenutek glasbe. Iz komaj vidnih zvočnikov visoko zgoraj v kotih dvorane prihaja iz različnih oddaljenosti, da je potem večrazsežna in bolj otipljiva. Spuščena je za deset minut, potem pa je pol ure spet ne bo. Prsti grejo spet v bok halje in se vtiskajo vanjo, kot da so vlažni. To že drugič v istem taktu, da grejo oči gor proti kupoli kot v kakšno obnebje, kot da potem ne bi bili več vlažni, da se izvijač s tuljko več ne lepi obnje in mali vijak več ne pleše med prvimi tremi konicami prstov, kot da bi bil živ ali kot da bi imel v svojem narezanem telesu pero, ki da ga premetava, da ne more biti na miru niti takrat,

ko ga vsi trije prsti zares čvrsto držijo in se temno rjave oči od zgoraj odločno zabadajo vanj, da bi potem vendarle šel in se spojil. Glasba igra zadovoljne Kranjce, kot da je kakšna televizija.

Postrani nagnjena glava. Izložba je razsvetljena, prostor za šipo je kot dvorana, v njej so beli pralni stroji, sesalniki, štedilniki, mikserji in druge električne reči gospodinjstva. Gleda, dokler ne šine s pogledom tja dol, kjer se na robu temno zelenega rokava na zapestju prikaže mala črna urica. In mogoče kar z istim gibom premakne tudi telo, da potem sunkovito in hlastno kot kakšna večja pika izginja in se vijuga med popoldanskimi ljudmi proti Pošti in Evropi. Umiri se in zraste, se zbere v pravo telo temno zelene barve maloštevilnih las in blede papirnatega obraza pred visokim pultom pred okencem PAKETI, za katerim sedi uradnik v svetlo modri majici in zeleni kravati, da se pogladi s pogledom navzdol, ko pogleda tja spred, ali pa šele potem, ko je mogoče samo s kotičkom pogleda, z nekakšno suho vejo gledanja že pogledal in slišal. Obdajata ga dve tehtnici. Ki je pred njim na mizi s stekleničko lepila, nalepkami, mapo znamk in raznimi papirčki poštnega urada in delovanja, je lažja in nebesno modra. Za njim pa je težka in okovana, postavljena na nekakšen ogromen podstavek, ki je mogoče takšna miza starih časov, ko so bile vse reči težke in so imele okovje. Okence PISMA IN ZNAMKE je zaprto. Kupi si znamko za en dinar in petindvajset par, ki je za Italijo.

Ali kar v Italijo, reče za njenim hrbtom, malo bolj zgoraj in od blizu. Barva je moška, ni sprašujoča in ima skoraj malo posmeha v sebi. Nemara noče biti nasilna, mogoče je izrečeno celo rahločutno, ampak se potem, ko je slišen že tudi pomen, leseno zažene v desno zeleno ramo, od tam odskoči v školjko uhlja kot pljusek vode, da se mora ozreti naglo, ko prsti tam spredaj na marmornati plošči pulta šele pobirajo zmeraj lepljive znamke in rumene kovance. In se malo strese kot od kakšne ostude, ko se ozre in lahko vidi nasmehljani obraz, ki ji to reče. In še potem, ko se njeno zeleno telo v zelenem zelo navadnem plašču s petimi gumbi, dvema poševno vstavljenima žepoma, s srednje velikim ovratnikom in s srednjo dolžino, ki se neha tik pod koleni, umika v zrak poštnega prostora proti vratom — še celo takrat prsti še kar pobirajo kovance in male znamke in jih potem, ko je roka navpična in vzporedna s telesom, stisnejo in skrijejo v dno dlani, da gre roka ob telesu hoje naprej in nazaj, kot da je prazna. Čevlji so rjavi in imajo srednje visoko peto. Navzgor grejo nesvetleče mlečno rjave nogavice, ki se potem motno zgubijo pod robom plašča. Zdaj je čisto drugače, da je skoraj nemogoče. Ni več bleščečega, divje napetega krilca iz teksona, da bi žensko telo tam v srednjem delu kipelo in izzivalo deževno ozračje sveta, ni kari-raste bluzice, da bi delala ostre, ravne, tangentne gube ob vsakem najmanjšem premiku celo samo kakšne progaste mišice znotraj v telesu ali mogoče samo že ob notranji napovedi premika, da bi potem nizki obraz žarel v poletu gibke, nepremišljene, pa vendarle tako gotove hoje. Ni čutne svetlobe las, da bi kipeli in vihrali. Ni pomladni mesec maj. Ni veter. V poteku pogleda ne poskakuje noben manjši hudiček. Hoja skozi poštni zrak nima nobenih takšnih škarij. Nima belih lesketajočih se in mokrih zob, da bi sekali sivi poštni zrak. Po vsej dvorani tako kot tudi že zunaj odmeva, kako ozračje gnije iz še zmeraj februarskega podnebja, da je sneg črn, če ga je še kje kaj. Tudi na Storzihu in te reči.

Še med vrati, ki so nasproti sive Evrope, sune levo zapestje iz rokava ven, da se zasveti urica, se malo dvigne, vendar že tudi naglo povesi. Gre gor, gre proti severu. Potem se v manjšem prostoru stisne k velikemu pultu, pritisne desni bok in roko v desnem žepu k zunanji steni pulta. Položi torbico predse in čaka. Tam zadaj, za vso dolžino pulta, je takšen dolg hodnik, iz

katerega potem vodijo počezni hodniki noter v temo in v police, ki so obložene z razno železnino, orodjem in drugo stanovanjsko opremo. Reče o mazački s sferično glavo. Pokaže listič, kjer je napisana oznaka po DIN-u in kjer so tudi dimenzije. Potem se za nekaj malih korakov preseli bolj na sever in kupi dva medeninasta vijaka z maticama.

Naglo pogleda na urico in ostro zavije v nizek hodnik nasproti Zelenjave, ki ima spredaj obokano stebrišče. Gre noter in zapre za sabo vrata, da je še bolj mračno. Na koncu hodnika so še ena vrata z motnimi šipami in veliko sivo motnjavo in črno vlago, ki vre iz nekakšne kleti na desni strani in ki prinaša v nosnice vonj po golazni in črni plesni. Tam postoji in opreza, čeprav je velik, popoldanski mir. Potem natiho odpre vrata, ki so res skoraj neslišna toliko časa, da bi lahko šla vmes noga, nato pa zacvilijo in zaškripljejo kot nekakšna hrastova in velikanska iz starih časov v kakšnih velikih obokanih prostorih pod kakšno zemljo. Vstopi na neveliko dvorišče, na katerem so leseni zaboji, tla tlakovana z betonskimi ploščami in vrsta drvarnic. Iz vseh štirih stranic dvorišča se vzdigujejo mogočne rumene stene poslopja, da je celo dvorišče kot štirioglata luknja v sredini poslopja. Na zaboj na levi strani, s katerega štrli tenko pločevinasto vezje, položi torbico in ogledalce. Malo se skloni in si liči sive ustne, dokler ne zaklokota voda višje zgoraj v kakšnem visokem stranišču.

In zdaj vseeno naglo, čeprav ni videti tako. Po traku je prišlo telo slušalke, mikrofonski vložek, telefonski vložek, mikrofonska školjka in telefonska školjka. Sestavni del, ki ni bil zdaj transportiran, je vijak z lečasto glavico, in oprema, ki je že od neskončno zmeraj tu pri roki, je montažna podloga, mrežica za F 4, gromadnik, izvijač s tuljko za F 4 in izvijač za F 4. Najprej vzeti slušalko s traku, potem prenos k levi roki. Leva roka ne čaka. Čeprav je povsod in vse zelo snažno in tako rekoč kot novo, je na poševno nagnjenem palcu, med nohtom in kožico temna sled, kot da se je tam ujedla kakšna mastna umazanija, ki potem ne gre ven že kar s prvim umivanjem. Leva roka gre naproti kot kakšen nagel žerjav in ima prste že tako razpo-rejene, da prime slušalko in jo položi v podstavek v komaj dveh stotinkah minute, čeprav nič več sama, zakaj desnica, ki je oddala belo slušalkino telo, je zdaj prosta in jo tudi pomaga polagati v podstavek. Vzeti je 0,020' in položiti je 0,019'. To sta najlažji in najkrajši operaciji, sta pa tudi najbolj prvi. Glasba v atmosferi zganja vik, kot da bi grmeli elektrofon.

Ko niti ni kapelj dežja, ampak vlaga poševno prši skozi nekakšen zrak po dolžini Prešernove, stopi iz knjižarne. V torbici ima zdaj dve okrogli kredi, zaviti v kos zelenega ovojnega papirja in položeni med druge, nekatere tudi cevaste reči tam notri v mrču male torbice. Reče ji izza hrbta o nisi šla v Pulo in se smeji, mogoče o tem, kar reče in mogoče še o več drugih stvarih hkrati. Niti ne v Pulo niti kam v Italijo, imaš pasjih dvanajst dni dopusta, reče in se zbadljivo smeji zdaj ob njeni desni strani, vendar še zmeraj bolj odzgoraj, da mogoče gleda po sencah svojega obraza navzdol, ko mogoče gleda tudi posmehljivo, kako grejo potem besede vanjo in kaj potem notri ponaredijo. Da bi jo mogoče potem žrlo, da bi bilo vidno, kako v resnici nič ni in te reči. Potem predene nekakšno težko in rumeno mapo v levo roko, da gre lahko še bližje in da se obe hoji včasih kar zaletujeta. Kisle, tenke in goste kapljice dežja pršijo, da jih je ves volumen zraka poln, da pljuča dihaajo kar to gnilo žlobudro pozne in razmehčane zime, ki je gnilo mokra, kot je še ni imelo nobeno koledarsko leto te zemljine.

V Galanteriji kupi tri lesene gumbe. So majhni in imajo še zmeraj leseno barvo. Velika in odsotna prodajalka, ki nenehno gleda skozi izložbene šipe ven, da lahko vidi, kako se popoldansko ljudstvo pretaka gor in dol, jih zavije kar v kopijo računa, da je vse skupaj samo kepica papirja. V torbici je tako več reči, ki so različne in nobena ni zelo velika. Čisto skoraj na dnu

pa je še nekaj, še nekaj je in je celo malo skrito in ni samo ena izmed drugih reči ... Naglo pogleda na urico in skoraj steče, s hitro hojo, ki ni običajno popoldanska. Zakaj ne greš kar z mano, saj so zdaj tam, reče in ima pod levo roko debelo rumeno mapo, iz katere masivno tišči kepa rjavega ovojnega papirja, v katerega je očitno zavito nekaj težkega in masivnega, mapa se upogiba, je nabrekla, tišči navzdol in jo nosi Strupi, ki to reče. Da so zdaj tam in to.

Vzeti izvijač, nastaviti na vijak. Na levi strani šumi, ko mogočno še kar polzi naprej na nekakšnih namazanih valjih, ki so slišni, čeprav takti narodno zabavne glasbe še zmeraj poskakujejo. Na krožnici visoke ure je že načet majhen del rumene poti, vendar niti toliko ne, da bi bilo potrebno gor pogledati. Končno je treba zdaj priviti prvo žilo. Treba je nastaviti izvijač na vijak. Končno priviti drugo žilo. In je skupaj 0,20'. To je vse skupaj majhen del krožnice. Ni vredno besede. Rdeča barva je še daleč stran. Koliko je še! In potem vse skupaj samo še nekajkrat skoz, samo še nekaj taktov in bo malica. Ni miru, da bi trak tekkel in tekkel, kot da ni nobenega zraven.

Tako je v nekakšni minuti poznega popoldne, in sicer v tisti, ko oba pristopita čez neurjene ostanke gradbišča počez čez parkirni prostor k svetlim, velikanskim steklenim vratom, še zmeraj sivo in gnilo v ozračju. Notri je potem vse svetlo razstavljeno in so odbleski. Navzgor po stopnicah ob rdečih stenah s takšnimi ploščicami vodi smer v stranišča in k frizerkam. Navzdol po stopnicah ob rdečih bleščečih se stenah vodi smer v velikansko večerno restavracijo, kjer samotno prebiva velikansko Bernikovo Jabolko. Na levo od steklenih vetrolovnih vrat vodi smer v nekakšno kavarnico, kjer se dobi tudi majhna hrana in je odprta vse od jutranjih ur. So leseni stoli, ki imajo naslonjala zvita v srca in druge vibaste in rdeče oblike, tla so iz rdečih ploščic, pivski pult je dolg in visok, ob njem so visoki, nevarni in negotovi stolčki, zrak je rdečkast. Na desno od steklenih vetrolovnih vrat vodi pot, tlakovana z rdečimi ploščicami, v nekakšen večji prostor pitja in posedanja. Stene so surove, zidaki, ki štrlijo iz njih, so grobi, mize so pogrnjene z belimi prtovi, ki so še sveže beli, da so vidni tudi robovi pravokotnikov, kako so bili zloženi in zlikani. Samo nekaj miz ob notranji steni ima stole, ki so na svetu takšni kot oni v levem prostoru, pri vseh drugih pa so z živo rdečim skajem prevlečeni kanapeji, da je razkošno, da se udobno spočijejo in to. Točilni pult je v obliki podkve. Zraven so visoki in nevarni stolčki, ki so zasedeni in imajo bolj spodaj medeninaste obroče, da lahko počivajo noge, ki ne dosežejo tal. Ko sedijo gor, jim pole plaščev visijo dol, da je videti edino nogo, ki jo stol ima, samo v spodnjem delu. Pult se blešči od svetle kovine. Zadaj so police osvetljene, da nekatere vsebine steklenic žarijo kot ognjena voda, ki mami v nekakšno brezno.

Ko vstopita in ima tako neznamen zelen plašč in Strupi čudno mapo z debelo maso pod roko, so skoraj vsi stoli v podkvi zasedeni in se sedeči nagibajo v razne smeri, da so videti tudi presledki zapolnjeni z debelimi rokavi še zmeraj zimskih plaščev. Svetijo se med njimi včasih stekla kozarčkov in pepelnikov na svetli kovinski podlagi. Obdaja jih dim, iz pepelnikov in ust gre gor in poševno v atmosfero sivo in nič modrikasto. Nekateri imajo tudi dolge in skodrane lase, ki so potem kar pšenično rumeni.

Reče o že je šla nakupovat za novo življenje in kaže z desnico proti neznatnemu zelenemu plašču in se nič ne smeji. Oba, ki sta prišla, stojita na sredini podkve in sta zdaj kot obkoljena, čeprav nikakor ni tako, da vsi v podkvi gledajo vanju. Zgoraj je visok strop kot razrezan in razbrazdan, ima tramove ali nekakšne konzole v različnih višinah, potem pa še visijo navzdol ogromna kvadrasta svetila, ki svetijo, ko pride kakšna minuta, ki je že bolj večerna.

Reče o Tilka, kaj te je udarilo, greš v telefonijo, in zdaj še to, in Mojca o ali res, da je že jutri poroka, ko je jutri sobota, in Henrik z roba o čisto si nora, in visi s stola kot kakšen masiven plašč in ima še zmeraj zelene oči, in Magda iz Bitenj o ti si največja koza, kar jih poznam.

Potem gre mali natakarski vajenec v belem suknjiču in v črnem metuljčku tja bolj v kot, kjer je nekaj takšnega kot kakšna kasa, da potem večplastno zadoni iz zgornjih kotov velike sobane, posebno pa od steklene stene, za katero je potem recepcija. Nekakšna glasba, ki razžene besede. Tri različne roke v težkih plaščovih se potem nagnejo k nji, ena je v rokavici, in potem pridejo bliže tudi z različnimi obrazi, da jo skoraj zagrnejo in da se Mojca nekaj tolče po kolenih tam na robu podkve. Iz te obloge glasbe in drugih teles potem šine njena levica, da gre plaščasti rokav čez zapestje in se prikaže mala črna urica. Potem se tudi sama iztrga in urno steče proti vratom, skozi katera jo je pravkar pripeljal Strupi s svojo nemogočo mapo.

Celo malo mlečne sončne svetlobe gori pod kupolo se prikaže, da naredi svetlobo delovne dvorane neznatno in mogoče za kakšen hip tudi nepotrebno. Mogoče se tako zazdi tudi za glasbo, ki je še zmeraj spuščena. Stolček ob delovnem pultu je vrtljiv, tako da nobeni roki ni treba daleč segati po gradivo ali opremo, ker se vse telo v halji lahko tja zasuče in se roka samo malo zgane, pa že ima. Tako zdaj levica pripravlja mali rjavi odcep, potem ukrivi kabelski čevljiček, ga namesti pod vijak in še zmeraj drži. Drži, ko desnica privija rjavi odcep in ko justirka, ki preskuša delovanje zvonca bolj spredaj in ima haljo rožnate barve, kot da je prišla z mandeljnovih cvetov, naglo vstane, poskoči tiste tri ali štiri korake nazaj, se skloni, ji nekaj zašepeta v uho in spet skoči naprej. Ko zdaj odlaga izvičajč, še bolj sklanja obraz v montažno ploščo, ampak je vseeno viden tako, kot da je malo žive barve z justirkine halje preskočilo v njena lica. Levica dvigne slušalko s podstavka, desnica vzame mikrofonski vložek in nastavlja školjko. Levica drži slušalko, ko desna vлага mikrofonski vložek in nastavlja školjko. Ali se je treba ozreti na visoko rumeno krožnico, ki ni razdeljena niti na šestdeset delov niti na dvanajst delov časa, ko ves obseg krožnice za čas zunaj dvorane nima pomena in nastopa kot nekakšen halštatski čas, ki pa to ni...

Potem steče skozi pršeče nebo mimo Brionov in velike detelje cest prav do nove avtobusne postaje, za katero je potem velika samopostrežna trgovina. Nabavi si kilogramsko vrečko riža in bazooko. Bazooka gre v žep, riž pa pod roko, s katere visi tudi mala črna torbica. Pred avtobusno postajo stojijo potniki pod pristreškom in se malo prestopicajo. Navzdol in z vseh severnih strani se vlačijo štrene mokrote, gnilega veselja, in v njih ni nobene napovedi ali kakšne obljube, da bo kakšna pomlad, čeprav v koledarju piše. Ni nič klic. Barvo, rumeno, ima samo velikanski nasprotni blok Kanarček. Na točno zarisanih mestih, na katerih potem pristajajo avtobusi, se pasejo golobi, mestne nesnage, in pobirajo nekaj s tal, ki so pobarvana z naftno barvo. In jih tudi tenki dež ne moti. Ko zagledano gleda, se potem zdrzne, išče veliko črno uro tam notri in hiti nazaj dol, kar po tej strani mimo prejšnje Finkove gostilne, čez deteljo, mimo Optike, sive gimnazije in takoj na desno.

Ob podkvi točilnega pulta sedijo v pozni minuti na visokih in nevarnih stoli. Vmesne praznine ali nezasedeni stoli so komaj vidni, da jih skoraj ni, ko sedijo tako zverženo kot kakšno namotano dračje sem in tja, in potem široke pole razpetih plaščev prekrivajo tudi stole, ki so prazni. Nekateri se podpirajo z daleč naprej iztegnjenimi ostrokotnimi komolci, da so tudi bleščeči se deli pulta zakriti, kot da je vse zasedeno. Tla so rdeče tlakovana, kanapeji ob belih mizah so živo rdeči in samo malo pozasedeni. Ni glasbe.

Ni žvenketa kozarcev. Ni glasnih besed, da bi bil zrak gost. Samo včasih malo izskoči kakšna beseda, ki nič ne pove. Vse je velikansko rdeče.

Vsa zelena se postavi na sredino podkve, da se telesa v plaščovih zasujejo. Mojster pijač v belem suknjiču in v črnem metuljčku gre tja v kot, kjer je tudi kasa, nekaj zaškreblja in se spusti ona znana glasba iz znanih kotov v sobano. Potem se zasue in še zmeraj z roko tam spredaj, kjer prsti mogoče pritiskajo na kakšno tipko, pokaže dve brezhibni vrsti zob.

Reče o kaj pa imaš zdaj.

Reče o ali že nakupuješ, da družine ne bo zeblo in Mojca o veliko prežgodaj si začela, tako kot boš začela, tako bo potem vse žive dni.

Magda sploh ni fina. Svoje dolge noge ima iztegnjene skoraj v podnožje sosednega stola. So razgaljene do visoke vroče cone, pōli karirastega plašča visita trdo dol, da sta notranja stegna še bolj omehčana. Nekaj gleda in ima en prst skoraj v nosu. Zdaj pijem kavo, reče.

Reče o rižu.

Reče Strupi, riž, ta hrana azijska, in zeleni Henrik z roba o daj, da vse požremo, da ne bo nič več, in nek rumeni nepoznani tip o če da Magda kolena gor, ga stresi v naročje in bomo vse požrli, in velika in oranžna Magda o surovo, tudi azijska ljudstva ga prej skuhamo, in Henrik in Strupi in tip rumeni in na levi strani podkve še dva v vijoličastih polpulijih, ki dišita po sladki vodici prvega britja, grejo v velik smeh kot hrastov sod, da muzika z vseh vogalov leze nazaj v svoje izvore, in mali mojster Daninih pijač, ki vendarle najde s svojima ravnima vrstama nizkih zob nekakšen prostor med dvema telesoma reče o saj ravno zato, zato bo takoj skuhan, in se nopenja čez rob, da bi nemara videl to oranžno naročje in si mogoče predstavljal, kako vre in te reči.

Dosti, reče Strupi, daj nam riž, jutri se boš poročila. In kar grozeče kot kakšen graščak davnih časov vzdigne visoko pod strop težko mapo, iz katere sili ven težka stvar, ki je zavita v omot trgovskega papirja. Daj riž sem, reče.

In ga strese v zdaj že privzdignjeno Magdino naročje, da potem lahko z rokami hodijo vanj.

Novi tip, ki mu je ime Jaka, reče o po poroki te ne bo več videti, Tilka.

Reče Mojca o tudi zdaj je ni bilo.

Zmeraj so tri stopnje, reče Strupi, najprej je nekakšna svoboda, potem služba v telefoniji in potem še ena država v državi, ki se ji reče zakon.

Reče o tako gre vse dol in nobena reč gor ali kam drugam.

Mojca se samo smeji in trka z nohtom po tanki čašici nekakšne pijače, ki je zarjavelo rumena.

To je zdaj šele prihodnost, reče Jaka.

Reče o moraš nanjo misliti.

Reče o misliti naprej je zmeraj treba kakšna da boš

ja da boš dobra in zdravo rodila

da boš vstajala ob petih vse pripravila šla v službo hitro nazaj dvigniti otroka v vrtec pozneje hitro skuhati in pospraviti nekakšnemu možu dati masa tramvaj

nit ene obleke ne bo več ki ne bi smrdela po parah kuhinje

ko boš zaspala in bojo nekakšne sanje na nebu spanja bojo migljale na nočnem nebu žlice vilice

ne ampak velikanske matice kabli

ne boš se mogla ozreti ne videti kje da si in ni časa

če boš samo malo hotela ustaviti se da razmisliš kakšno da je in kam

da spada zdaj tvoje življenje bo že mleko šlo čez ali pa bo mož v gostilni vsak dan boš imela bolj zarjavele poteze in plašč bo še bolj visel na tebi kot na kakšnem ribniškem obešalniku
ki so vsi premajhni
ne

ne narobe.

Reče o človeku je zato na svetu.

Skozi zunanjo steno, ki so je same šipe, je mogoče videti tam na oni strani ceste v že pravem, razmočenem somraku nekakšne okrogle in ogromne valjaste stebre iz zarjavelega jekla, ki so mogoče visoki čez dvajset metrov. Na vsakem je po ena ogromna cinobrasta črka, ki žge somračno vlago atmosfere in pošilja v oko nekakšno življenje. Črke, zbrane v svojem teku v besedo GLOBUS, povezujejo tudi vseh šest mogočnih stebrov, ki so vsak zase kot kakšni jeseniški kavperji, skupaj pa napovedujejo novo poslovno stavbo, ki bo. Tam zadaj je potem stara Gumica, pod njo pa strašni kanjon Kokre s skalami, v katerih imajo svoj dom kavke, ki se samo včasih in v posebnih vremenih lepijo na visoko obnebje. Zdaj jih nič ni v zraku, kot tudi ni nobenega drugega ptiča, je samo sivo somračno, da je še rja jekla živa barva. Spredaj ob cesti, kjer je bil nekoč pločnik, so planke z veliko tablo, da je prehod prepovedan in da so graditelj, investitor in objekt znani tudi tistim, ki se pripeljejo v nekakšnih vozilih po klancu strmo navzgor.

Tu notri pa je cela podkev zelo živa in se z nje kadri in se sliši veliko glasov. Velike luči z razrezanega stropa, velike luči, razbrazdane, kot kakšni kvadri, sestavljeni znotraj iz drugih pokončnih in manjših kvadrov svetlečih, razsvetljene visijo navzdol. Ali svetijo malo prostora tik pod sabo, ker še ni zelo temno, da črke Globusa še bolj skozi gnili mrak žarijo s svojim velikan-skim cinobrastim trupom.

Zdaj boš dala za pijačo, reče Henrik, ko je že tako, da Tilka na sredini podkve odpre torbico, vzame malo denarnico, ki ima vrisano glavo mačke z brki, in mu jo da v dlan, ki je desna in že odprta in pomaknjena proti nji, da potem vzame.

Reče o v življenju so čudne reči in potem daš kar ves denar, ki ga imaš.

Reče o jaz sem na vse pripravljena in odprta, in Mojca takoj o če si še tako, si premalo, saj ti si pripravljena samo na tisto, kar veš, da te čaka, to pa ni nobena pripravljenost, saj na tisto, kar še ne veš in niti ne slutiš, da bo, sploh noben živ človek ne more biti pripravljen, in se zviška smeji, da se ji okrogla rdeča ustnica viha v hrustanec nosa, kot da pa je ona že vse na tej zemlji skusila in te reči.

Reče Jaka o še.

Mlinar, drugi novi tip, ki nima niti najmanj dolgih las, ampak velikan-sko vijoličasto kravato, zgoraj blesk krtačastih pšeničnih las in dolge pole belega deževnega plašča, reče o Mojca, daj mi malo prostora, da nekaj govorim z Jakom. Reče potem o Jaka, dajmo razmigajmo to ljudstvo slovensko. Samo pri nas ni nič, niti kluba nimamo, kaj šele kaj drugega, in smo dobili denar za te reči, da lahko začnemo kakšne prireditve, da ne bo to ljudstvo samo v gostilnah.

Če ne nehaš, ti porežem ta tvoja rdeča ušesa, reče Jaka.

Samo utihni, jutri ima Tilka poroko, reče in se prižgejo še druge nasekane kvadrataste luči tam zgoraj.

Reče o ali boš imela stanovanje in otroke.

Reče o ne drži se tako, saj je še ločitev.

Reče o povej, ali boš imela

ja da jih boš lahko vodila v vrtec

kakšen fašist potem

da se sploh ne zavedaš kaj imaš
ne moreš pa pika
sploh ni mogoče videti da je to takšna svoboda dokler ni še slabše
če bi tako naredila da bi si predstavljala tisto kar ni potem je to sedaj
prav v redu

ampak če ne moreš
ne da se predstavljati si kar ni
zato zato je potem vse narobe
in siliš v drugo kar je še slabše
potem je kazen
kakšna
kazen je zmeraj ko si ne predstavljaš tistega kar še ni
ja samo iz sence tega ki še ni pride potem nekaj dobrega za to, kar
je zdaj

o Strupi trapast potem je zmeraj kazen ker je to nemogoče
kazen je zmeraj
o Henrik če je zmeraj kazen
kazen je zmeraj ker je to nemogoče
ker si moraš nakopati jamo nesreče da vidiš srečo ki je bila pred jamo
o Strupi sreča je zmeraj zadaj
sreča ni nikoli sedaj
pride iz jame ki je sedaj
če je zmeraj kazen in jama
ali se ne da premakniti
premakni Mojca
ne pazi na riž trapa
ne stresí ga
tako se bom poročila da bom imela srečo
si jo ker nisi bila dozday
pazi če gre po tleh
da pride cela golazen iz pisarn ki bo kričala o huligani prekleti
o se smejiš ko misliš Mojca da se da kaj premakniti prestaviti
vse je prekleto
mi smo prekleti tipi
še premakniti se ne moremo zmeraj eno in isto
zdaj bo večer
o daj mir Tilka
Tilka ne cmeri se
za nikamor nisi
nehaj
še jaz ki imam to sramotno bolezen
spolno ja
se ne cmerim
vsi smo frdamani
šemasti in neodgovorni tipi
samo ne cmeri se tukaj
revica plaka
o Mlinar pa ne zato ker te sliši kako govoriš

Leva roka drži slušalko, desna ima privijanje, ki negibno traja 0,072'.
Tehnika telesa je daleč spredaj, delajo samo prsti, kot da se je ves notranji
smisel za brzino izločil v tenke, malo oljnate konice prstov, ki potem delu-
jejo privijanje, kot da imajo vse centre svoje, od tretje signalne inštan-
ce, hipotalamusa, in ganglijev do drobnih občutkov, ki povejo vsaki blazinici
posebej, če je že trdo privito — da vse telo lahko samostojno prebiva, sicer
v oddaljenosti samo enega komolca, vendar pa mogoče še petsto let daleč

v drugačni svetlobi. Tudi ritma nimata enakega. Tilkino telo, iz katerega raste desnica, ki dela, ima svoj osebni življenjski ritem, ki izhaja iz bitja srca in dihalnih gibov. Ritem delovanja roke pa izhaja iz velike rumene in na koncu malo rdeče in alarmne krožnice. Prsti tudi nimajo malih prodornih oči s sencami raznih pogledov, ki mečljejo svetlobo na reči tega sveta in ki jih Tilka ima. Tudi če bi prišla iz pogleda kakšna takšna senca preplašenosti ali bega, bi prsti še zmeraj svojevoljno delovali na montažni podlogi. Prsti so zmeraj sami. Tudi potem ko v naslednjih tisočinkah minute vzamejo telefonski vložek in belo školjko, ko potem vlagajo telefonski vložek in nastavlja belo školjko, ko spet privijejo, ko nastopi dozdej negibna leva, ki je sama držala, in poda k desni, ki vsesкупaj odloži na trak. Črni kazalec se je približal rdečemu in kričočemu delu krožnice, ki potem sklepa krog celega časa, celotnega takta ene minute in štirinajstih sekund, kar je celoten krogotok časa, ki se potem ogromnokrat ponovi kot isti in pomeni isto kot v davnih časih razmik, ki je potekel od enega opoldanskega zvonjenja do drugega opoldanskega v izumrlih časih. Zdaj se ne. Zdaj iz velikanske ure zapiska, ko je odmor. Roke vzdrgetajo, ko zdrsijo dol s podloge, pobešene oči se zatresejo, ko justirka spredaj že vstane, se smeji in nagiba k drugim, premika ustnice in gleda sem.

Zdaj skoraj brez vsakih besed ali malih zlogov skoraj presenečeno gledajo v zeleni plašč na sredini podkve na rdeče tlakovanih tleh, ki se položeno svetijo in je samo kakšno azijsko zrno riža streseno in je samo kakšna mala lužica črne mokrote, ki opominja, da je zunaj vse razmočeno in da zrak gnije.

Henrik reče o nehaj, čakaj, nehala boš, koj pridem, da boš potem nehala, boš videla. In steče ven, da dolgi lasje in še zmeraj zimski plašč zaplavajo proti vhodno izhodni smeri.

Strupi reče o ja, glej, kaj bomo naredili, da boš videla, kako držimo s tabo, pa naj gre cel svet k hudiču. Mi smo zmeraj skupaj in držimo s tabo, pa čeprav nas zapuščaš in greš v poroko.

Bolničarka Ana Jefimov, ki se kot mimogrede vstopi zelo zraven in jo na določen način podrobno gleda skozi tenke in mogoče kar nepotrebne naočnike, reče o ti si zrela za v posteljo, ne pa za poroko.

Kdo te je kaj prašal, reče Strupi. Ti lahko kar greš.

Napotijo se k mizam, za katerimi so potem nizki kanapeji, oblečeni v vinsko rdeči skaj. Ustavijo se pri mizi v kotu in stopijo v krog, da od točilnega pulta sem ni mogoče videti, kako v tropu plaščastih teles Strupi potegne iz mape težki omot, kako ga razvije in kako se potem kot blisk pokaže rezilo male oglarske sekirice. Tudi uho se blešči kot kakšna negovana reč. Potem še enkrat pogleda proti pultu in tja proti stekleni steni, skozi katero se vse vidi, in naglo, z velikim občutkom za brzino, useka po naslonjalu, da rezilo razpara napeti skaj, da se spodaj pokaže nekaj sivo belega, mehkega in prožnega, ki zaštrli ven. Malo vzkliknejo, vendar vzklike takoj potišijo in rajši naskrivaj pogledajo proti pultu, kjer pa beli točilni mojster išče novo glasbo tam v kotu, kjer je kasa. Strupi reče o ali zdaj vidiš in že naglo zavija orodje spet v omot in ga že polaga v rumeno pisarniško mapo. Potem obroč razrahljajo in ko zašumi sem sapa od vihrajočega Henrika, se čisto razpustijo.

V rokah pred svojim hitenjem nosi lonček fajgeljnov. Ustavi se malo proč od nje, da lahko nadene nekakšno svečano držo, stegne roke še bolj naprej in ji jih izroči. Vzame jih, se čudno in negotovo nasmehne in gre proti stekleni steni, za katero je potem prostrana veža s pultom recepcije in uniformiranim receptorjem. Tam potem vzame iz torbice izkaznico in čaka, da receptor vse vpiše. Ko se pomika na levo proti stopnicam, ki vodijo

gor v sobe, so vsi tam ob stekleni šipi in ji kot v kakšno slovo mahajo z rokami in Mojca z robcem. Stopnice grejo potem strmo gor.

In ko grejo stopnice strmo gor v drugo nadstropje, so njeni koraki zmeraj manj slišni, kot da gre udarec malega čevlja najprej globoko notri v debelo preprogo in šele potem pride gor in na večerni dan hodnika in je tako zelo zastrt in gluhi skoraj takšen, kot da nobeden ne hodi. Ključ v ključavnici sobe 210 gladko in oljnato steče. Torbico mimogrede spusti na široko francosko posteljo, gre k oknu in pridvigne rebra žaluzij, da pride malo teh reči od zunaj tudi noter. Glasovi tam spodaj s ceste, parkirnega prostora in že skoraj nočne in razmočene atmosfere prihajajo gor zelo motno. Velika svetilka, ki visi z debelega kabla, razpetega počez na gradbišču Globusa pri srednjem kavperju, je zelo prižgana, žari veliko luxov in se ziblje, čeprav ni mogoče videti nobenega črnega vetra. Na desni strani, blizu okna je mogoče slišati žleb, kako v njem vsa ta mokrota žlobudra in se pretaka globoko dol in v zemljo. Živci tam notri in spodaj so nemara kot dračje in s štrlečih končičev mogoče visijo kar razcefrane tekstilije in vata duše. Lune ni nobene. Zenici ob oknu sta veliki in temno zazrti v to zunanost, ki ima v največji meri barvo portladskega cementa in mokrote. Na licih in obrazu ni veliko drugačnih barv, pa tudi če mogoče vendarle so, jih ni mogoče opaziti, ker je sij sivega februarkega večera od zunaj skozi snažno šipo velikanski. Poteze, ki grejo poševno po obrazu in tudi dolgo navzdol, niso niti povešene niti globoko vrezane, ampak lebdijo kot narahlo in negotovo zarisane in so zelo premakljive in celo malo plešejo in v stotinkah minute spreminjajo obraz do nerazpoznavnosti.

Potem se obrne v sobo. Čeprav tako malo postoji, pohištva mogoče sploh ne vidi. Je izrezljano in moderno starinsko, ima robove in svetleče se ključke v neštevilnih vratcih in raznih ravneh vse od tal pa do visoko pod strop. Vmes so dodatni enodelni in dvodelni predalčki, komoda z ogledalom, stolček in dve nočni omarici. Vse je geometrijsko v redu in je luženo na pali-sander. Zeleni zimski plašč s črno podlogo spusti na vznožje postelje počasi in mehko, da se oblike sukna le počasi in z dolgimi stotinkami minute izravnavajo v nekakšno debelejšo ploskev. K postelji potegne stolček, sede nanj, prekriža noge, stisne tanke komolce v naročje, se skloni naprej in skrije brado in del obraza v potnih dlaneh. Rjavi, tenki lasje se usipajo, ko miruje, veke so razvlečene in ne utripajo, ko težko diha in je obrnjena proti ravni gladini postelje in ko za njenim hrbtom hkrati utripajo cinobrase črke Globusa.

Za njenim hrbtom je široko okno, skozi katerega udarja sivina in cinobrase črke, ki so obešene na kavperje prihodnjega poslopja. Obraz je stisnjen v dlani in nagnjen naprej proti ravni ploskvi postelje, ki je prekrita z rjavo napeto odejo in je prostrana in prazna kot ravno Sorško polje, samo zgoraj na zglavju se blešči belina napihnjene blazine in spodaj na vznožju odloženi plašč. To so edine sence, vse drugo je ravno, in tam bolj naprej v kotu je še bolj ravno ogledalo, ki ne odbija nobene slike in je samo kot slepo okno. Potem pridejo prsti k ustom, da začnejo zobje cefrati nohte zmeraj hitreje. Dlani manejo obraz, potem pa še zmeraj mokri prsti planejo v lase in jih pričnejo vleči navzdol proti kolenom in tlem.

Potem plane v sobo velik tesnobni vihar, da se prozorna zavesa pri oknu zamaje in se celo mala obposteljna lučka na nočni omarici nagne v eno smer in potem še v drugo, dokler se glasno, s kovinskim ropotom ne uravnoteži. Črnosiva svetloba portlandsko cementne barve utripa in valovi od stene do stene kot kakšen morski vihar. Nekakšen list papirja s komode zašumi in zdrsne po tleh, vrata, kot da niso bila že dovolj zaklenjena, škrtnejo, malo ji privzdiguje lase, kot da se ježijo. Ko jih lovi, tudi že vstane, počasi stopi čisto k postelji in se zlagoma spusti s trebuhom nanjo. Roke

obležijo ob ravnem telesu neupognjene in negibne kot krila jadralnega letala, obraz je pogreznjen v blazino in joka.

Pozneje od spodaj ali mogoče kje od strani napoči takšna televizijska in slovenska poskočna glasba. Napočijo tudi drugačni glasovi, razne hoje in motni ropot, udarjanje posode in nekakšno cvrčanje, kot da so to glasovi cvrtja iz velike kuhinje tam spodaj. Torej vstane in si naglo umije obraz. Zdaj tudi prižge luč pri ogledalu, da mogoče vidi, če je kaj razmazanega na obrazu in to. Ko spodaj vrača in plačuje, se malo smehlja, receptor pa vrača drobiž in račun, se dela začudenega in se mu pohlepno svetijo oči.

Zdaj je že pozno in črno temno. Cinobrase črke na kavperjih ne žarijo zelo, ker je rdeči strup potopljen v gostoto mokre noči. Popoldanskih ljudi ni več videti. Tudi tisti, ki so, ki grejo gor ali dol ali počez, so samo nekakšni pasanti, popolnoma brez mrež, cekarjev in aktovk.

Nekakšen maestral, poškopljjen z večerno vlago in pršenjem kar pretoplega dežja, se pretaka po stari mestni žili gor in dol. Včasih se zlije tudi v kakšen odcep, da tam pridvigne kakšno odvrženo manjšo reč ali neraben časopis. Zidovi mogočnih starih hiš imajo črne madeže mokrote. Če gre kakšen pogled gor proti nočnemu obnebu, se mora srečati s številom raznih svetil, ki potem mečejo pahljače svetlobe navzdol in je vidno, kako črtice dežja nagosto in poševno drobijo svet. Tu spodaj so luči v izložbah, izložba Kokre, izložba Delikatese, izložba Elektrotehne, izložba Zelenjave. Ampak za njimi so razstavljeni artikli motni, kot v kakšno gmoto zmečkani, šipe so odznotraj zarošene in ne omogočajo pogledu, da bi prodrli s svojo svetlobo jasno skozi. Ni slišati nobenih ptičev, je samo kakšen avtomobil, ki ima tudi luči.

Zelo naglo se ozre na urico in steče v staro Poštno ulico in še naprej mimo Evrope in nizke zasilne lope z Loterijo in Cvetličarno do rdeče ograje novega mosta, pod katerim se potem razlegajo pene globoko doli narasle Kokre. Na minijasto, cevasto ograjo nasloni lehti in gleda dol, mogoče dol, kako se divja voda kodra in včasih med skalami zalesketa in odbije kakšno nenadno svetlobo, čeprav je vsa večerna atmosfera topo temna in razgrnjena kot razmočena črno puhasta blazina in ni tako, da bi bila tam zgoraj kje luna, da bi potem katerikrat šinila izza pretrganega oblaka in udarila potem s katerim od svojih krakov sem dol in potem v hitečo vodo globoko doli, da bi se na kakšni hiteči ploskvi vode odbila gor in zableščala kot iz ogledala, kaj šele, da bi bilo kje kakšno skrito sonce, da bi sijalo samo globoko dol v penečo se vodo, tu gori pa nič in bi bilo očem nevidno. Poredke svetilke, ki so speljane ob cesti in čez most, pa svetijo motno in so zaprte v svoje nevelike kroge, da sploh ne morejo sekati doli po globoki vodi. Tudi ni videti nič takšnega, kot da bi spodaj hodili kakšni ljudje z močnimi baterijami in svetili po skalovju in vodi, kot se to katerikrat zgodi, ko je takšna nesreča.

Potem gre desna roka najprej v torbico, vzame ven kredo in jo spusti v zeleni žep. Ko se vrne, vzame ven znamke in jih spusti v globino, da spiralo in negotovo zaplešejo dol in izginejo. Nemara gleda za njimi še potem, ko so že v popolnoma neprodinri črnini, kot da je vendarle mogoče videti kdaj pa kdaj kakšno pikico, ki pleše. Potem nese torbico čez ograjo, ji razklene medeninaste čeljusti in jo obrne, da vse tiste male in nekatere tudi večje reči notri zarožljajo, ko zdrsejo ven in veliko hitreje padajo dol.

Počasi, s težkim razmočenim plaščem, ki ne oddaja več nobene zelene barve, gre na levo, takoj ob Loteriji ostro na levo, kjer je potem tiha tržnica. Najbolj temne in široke šipe ima Ribarnica, nasprotne male prodajalne imajo zavešena okna in vrata. Lesena stojala niso razmetana čez cel tržni prostor, marveč so lepo zložena tam v kotu. Nasloni se na vrata Ribarnice in gleda. Mogoče gleda, kako je mir, saj sem ne seže niti šum Kokre, ki je

ostala tam pod mostom. Potem se nagne proti veliki šipi. Čez čas prinese k obrazu obe dlani in jih položi zraven kot plašnici in gleda noter. Ko tako gleda, je mogoče, da vidi ob prodajalnem pultu tudi srednje velik akvarij, v katerem od spodaj navzgor šumijo curki kisika, med njimi pa spokojno plavajo postrvi.

Spusti dlani, se nasmehne in gre na sredo tržne ploščadi. Tam počepne in s kreda vse od zloženih stojnic do malih prodajaln napiše LJUBIM TILKO. Ko si ogleduje beli zapis na črnih tleh z malo postrani nagnjeno glavo in s kreda v roki, ki je pomaknjena še zmeraj naprej, se tiho zasmije.

Potem skoraj poskakujoče odhiti navzgor. Ob veliki detelji, kjer se ceste cepijo na sever, severzahod, jugozahod, postoji, se ozre na vse strani in čez celo križišče izpiše LJUBIM TILKO. Malo piha veter.

Dušan Pirjevec:

PRI IZVIRIH SLOVENSKEGA ROMANA

Prvi takorekoč uradno priznani slovenski roman je *Deseti brat*. Avtor sam ga je označil z besedama: »izviren roman«. Enako je imenoval še *Cvet in sad*, *Doktorja Zobra* in *Mej dvema stoloma*, med tem ko je *Lepa Vida* samo roman, *Rokovnjači* historičen roman, *Sosedov sin* pa povest. Že to kaže, da je bil Jurčič glede značaja svojih del posebej natančen, kar je zlasti pomembno zaradi *Sosedovega sina*, ki ga očitno ni priznaval za roman.

Z *Desetim bratom* se je slovenska literatura slednjič le odprla tudi tisti splošno evropski in izrazito novoveški literarni obliki, ki se imenuje pač roman, in z Jurčičem je ta splošno evropska oblika postala produktivna tudi na Slovenskem. Vprašanje o slovenskem romanu tedaj ne sprašuje samo o tem, kako je slovenska literatura sprejemala neko splošno evropsko obliko, marveč sprašuje tudi o tem, kaj je ta splošna oblika slovenski literaturi sploh lahko nudila, v kakšni meri je bila pri nas estetsko splošno evropsko produktivna, kar vse ima izreden pomen za določanje estetskega ustroja in estetskih razsežnosti romana na sploh. Vsi vemo, da je slovenski roman nastal s precejšnjo zamudo in prav tako dobro vemo, da je šele polagoma

in samo v zelo redkih primerih dosegel evropsko estetsko »normo«. Ta dvojna deficitarnost slovenske proze pa ne govori samo o možnostih in nemogućnostih slovenske literature, marveč tudi o možnostih in nemogućnosti evropske romaneskne oblike kot take. Deficitarnost, ki obremenjuje slovensko pripovedno prozo, kaže na notranje meje evropskega romana samega.

Naša literarna zgodovina našteva med pobudami, vzroki in povodi za *Desetega brata* predvsem naslednja dejstva: Levstikov literarni program, njegov pripovedni fragment *Deseti brat*, vpliv Scottove proze, zlasti njegovega *Starinarja*, in nazadnje Jurčičevo osebno doživetje z Johanno Ottovo.

Na prvem mestu pa vedno stoji Levstikov literarni program, kakor ga poznamo predvsem iz njegovega *Popotovanja*. To *Popotovanje* je gotovo bila važna pobuda, vendar pa je res, da je Levstik prvi slovenski roman v svojih znanih dveh pismih Jurčiču razmeroma ostro kritiziral, kar nam dokazuje, da Levstik *Desetega brata* ni mogel priznati za ustrezno realizacijo svojega lastnega literarnega programa in svojih teoretičnih izhodišč. To mora upoštevati tudi literarna zgodovina, ki prav zaradi tega ugo-